

ТАЊА КРАГУЈЕВИЋ

Уредништво Летописа: *Чини се да са развојем интјернетја и његовим ширењем постојаје уочљиво да се књижевност полако сели на сајбер просторе. Када је у иштјању проза, шта селидба је довела је до настјанка нових жанрова (ивитјер проза), нових начина ипсања (интјерактивна проза) и читјања (хитјертекст), као и до нових комбинација читјања и ипсања (фан-проза). Да ли ће у итом ирелазу/селидби у нове, виртуелне просторе поезија остјати иста, или ће се, и у ком смеру, иромениши?*

Тања Крагујевић: Поезија се већ променила. Она, заправо, никада и није „иста”. Но када се мисли на поетско наслеђе тек минулог, претходног миленијума, радије бих рекла „шта поезија јесте” него шта је била. У томе „јесте” њен је значај и њена различитост, разноврност. И оно што чини моћ њеног „преласка”, превазилажења времена, њено је сада које нас инспирише – у доживљају једног песника, или песме, у оној парадигми, коју носимо у себи, готово недефинисану, а коју препознајемо у личним, па и шире, ван/временским антологијама, као Поезију. Све што се пробади када помислимо: Валери, Рилке, Цветајева, Плат, Миљковић. Не постоји ништа што им омеђује значење, док њихове стихове прелиставамо у меморији. Они јесу. Поезија, захваљујући њима, јесте. Живи, и остаје жива.

У поезији овог миленијума, међутим, постоји та моделотворна разлика, пресељење у нови простор песме – другачија приступница језику, другачије бивање у простору песме. Субјект и реч, ослобођени програмских налога и обавезујућих осврта на традицију, у еминентнијим примерима, са својим знањем речи, и меким формама њихових нових релација, са оживљеном новом језичком

перцепцијом, подупртом визуелним уметностима, сајбер простором, у домену неомеђеног, подстичу релације новог реда, асоцијативног, иновантног буђења језика – увода у нове светове, који тзв. Стварност, па и поетску интиму, замењују реалношћу језичких сензација и сликовних илуминација.

Или је то динамика скршеног поретка, абруптности, која поетичку и лирску синтагму „поезија настаје” лишава унутрашње генезе, и у експлозији тренутка апсолутизује бљесак, фрагментарност, абривијацију као једно ново језичко, а чини се, у конфузно, „развлашћеном” времену и једино власно субјекатско сада. То новорођено мало чудо новине новог времена.

Релативизовано, споредно место субјекта и речи у збиљском сада и догађајности постистријског, лако приања уз отворен простор виртуелног. Но, да ли је тиме раније знано поимање и стварање поезије укинута, превладано? То „данас”, које спомињемо, сложена је категорија, испуњена до сада невиђеним феноменима, али и добром старом традицијом: лети се авионом на соларни погон, али то пешаке и бициклисте не лишава жеље и амбиције да на свој начин превале импозантне пределе глоба. Да одгаје ружу, или магнолију, властитом руком, у свом стварном врту, и на свој начин. Или да се полако, сасвим традиционално, стопу по стопу по камену, снегу, и кроз маглу, домогну висова Хималаја.

Могли бисмо рећи да је модерна проза – истража за немогућом прозом. Сличан иуи је имала и модерна поезија. Она је настојала да уиоићеби иеснички материјал који до ииада није иосиојао или кога поезија иреиходних времена није могла да савлада и иоичини себи. Да ли савремена поезија има шансе да иеснички савлада грађу коју јој иружа савремени свети (ипроизводе културне индустрије, доминацију финансијског сектора и Силицијумске долине, иосиухуманизам и иосидемократију), или ће се сконценитрисаи на ио да оиева оно иио ираје?

Одиста јесте питање колико је трајност још било какав идеал у времену похара, рушења, ишчезавања библиотека, језика, памћења. Празнина се данас не чини тако страшном. И то је једна од темељних нововековних катастрофа. Гашење сна језика, или наде језика да може значити конзистентност, и отпор – тренутак када би долазак до речи био и могућност искупљења – судара се са сазнањем ниједна „језичка опција”, у свету креације, као и у свакидашњем животу, није поуздана, неконтаминирана илузијом времена, прагматичним и медијским слоганима, толико да се једва дају пронаћи заједнички именитељи језика и света који се муњевито мења, и

ужива у тој промени, забораву, у свему остављеном преко рамена, у одлагању „терета” који би време могло пренети у свом уобичајеном багажу наслеђа, који је све мањи у све већем одсуству речи.

Упражњено место језичке потпуности, његово пристајање на лакоћу властитог одбацивања, ћутање којим се људи обраћају једни другима, једва подижући поглед са разноликих екрана, дигитални језик скраћеница, и укидање језика, готово подсећају на филозофему да је минула, неоповргнута лаж тек један корак ка ничему, а да сан о језику мора да опстане, како би и он сам оживео. И да је вредно, и неопходно чак, ићи трагом тог сна.

Јер довољна је једна поузданост, неборива јасност приказа, слике, фрагмента, призора, да се представа о моћи и значају сведочења измени. Можда није увек могуће доћи до речи. Али доћи до слике, знака, па и представе, као извесног предворја истине, значи и опстанак наде језика, све и ако је то ослањање на његову фрагментарност – стиховни делићи не умањују енигму, ни важност дословце сваког сачуваног Сапфиног ретка! И Борхесова интелектуална и стваралачка тајновитост у његовој *Шифри* поприма упозоравајуће нијансе, пред лебдењем у неизмеривом, пред „свим прозорима света”, свим приликама које су нам дате. И сама ноћ као феномен, једна и непоновљива, опомињућа је – јер и у истом треба знати рашчитати важност промене, краја, што крије се у свему, нерашчитаном, па и у ноћи, и иначе најближој Борхесовом погледу. Јер она сама је лелујање између тајне невидљивости и предстојећег ишчезавања: „Треба је добро погледати, можда је последња.”

Јасност једног јединог призора ту је да укаже на дубину и значај онога што се не види изблиза, изгубљено у бројности сличног. Када је немачки астронаут Александар Герст, који на Међународној свемирској станици ради као геофизичар и вулканолог, у лето 2014. објавио своју слику предела Газе у пламену, назвавши је „Моја најтужнија фотографија досад”, тај поглед из даљине носио је у себи и тумачење призора – гореле су заправо куће изложене бомбама, у којима су страдале читаве породице – био је то довољно прецизан говор саме катастрофе. Пожар је стао горети у самом срцу сваког ко је овај снимак видео. У овом случају, снимак је добио вредност најнепосреднијег исказа, па и израза, реалности и душе. Уједно, он упућује на ивичност, на сам руб на који је доведена перцепција – замка: у превласти визуелног не видимо суштину, човеков удес, ког фини екрани и језичке игре чине неопаженим, несазнатљивим, занемаривим. А то је већ удвостручење катастрофе, закаснило или одсутно сазнање о нестајању, крах у могућности сазнања.

Сведочанства о ранама нанетим дрвеном наслеђу, када је недавно маљевима и бушилицама рушен прастари алабастер – ти

ударци што одјекују у свести из призора разарања асирских скулптура упадали су у заглушујући транс друштвених мрежа готово случајно, с једином поузданошћу да се неће дуго памтити. Јер већ смо увелико у похарама другог реда – владавини феномена празнине – отуђења, индиферентности, насиља. Па чак и одсуства љубави. Говоримо о епохи у којој се генерације већ привикавају на то да не умеју да је препознају, у себи, и другима, нити да је изговоре и остваре. Преображавају се темељни појмови наших интимних „антрополошких есеја”, па тако ишчезава и есеј, елаборација новонастале ране човечанства.

Читав лирски епос је потребан да се преображаји епохе региструју и нађу своје еквиваленте у песничким сведочанствима. Поетско дело Пола Малдуна посвећено је језичком наслеђу, које се непрекидно мења, и попут звезда репатица у тамнинама времена успоставља слојевите слике наслеђеног и савремености као нови језички и феноменолошки тезаурус. Сложеније и аутентичније песничко сведочанство верујем да је данас тешко наћи. Посебну обојеност и референцијалност носи пак поезија и есејистика Адријен Рич – снажни глас побуне против интелектуалне апатије, насиља и сваког вида дискриминиције. У другом спектру, и миљеу, са својеврсном обојеношћу а опет и далескосежним порукама, то је и поезија Дерека Волкота. И посебно, рафинирани, иронични, хуморно луцидни Тони Хогланд! Довољно је да овај песник скицира случајни сусрет мушкарца и жене у уличној гужви, па да из њиховог учтивог дијалога проговори сва удаљеност коју је прешао човек на путу од једног до другог људског бића: „Да нас са свог скривеног, надмоћног положаја / посматра неки посетилац из свемира // нагађао би о каквом ужасном историјском догађају / наша учтивост сведочи – / мушкарац који покушава да изгледа безопасно; / жена која се труди да не изгледа уплашено.”

Другим речима, потребна је, подсећа нас Адријен Рич на Грамшијеве мисли, „нова интуиција живота” да би се редеофинисала култура, са новим виђењем и осећањем стварности. Да би се са тим искуством виђења и осећања, и највишом мером креативности, оснажила модерност, авангарда, у њеном трајању које је безвремено – знамо ли стати на њен праг. И прихватити да ни авантуре речи ни поетске игре нема без духа, његовог присуства у поимању стварања и културе.

Пицући свој њолемички ѡексиј о ѡесничкој линији од Поа до Валерија, Т. С. Елиоиј је ѡредсказао да линија ѡоезије коју одликује радикална ѡоеѡичка самосвесѡи, оличена у чисѡиј/аѡисолуѡијој ѡоезији, након Валерија „виѡе не може да буде од какве корисѡи

будућим њесницима". У сличном кључу мо̀уће је њосѡавиѡи ѡиѡање о корисѡи од елиотѡвске линије у ѡезији. Да ли ѡеѡиѡчка самосвесѡи и ѡрадиѡија у елиотѡвском смислу ѡе речи, јесу, јоѡ увек, од корисѡи ѡосѡи-ѡосѡи-модерним ѡесницима?

Креативни и имагинарни светови су непрепознатљиви уколико се бар у основном идентификационом коду, току или кључном елементу не наслуте и не препознају у другим просторима, временима. Таква присуства реактуелизују, и изнова афирмишу, у дијалошком или интермедијалном простору реанимирају, један вид, или једну фасету, или коцкицу мозаика, онога што називамо песничком стварношћу.

Јер оно што је прошлост, у поезији, не мора остати у прошлим временима. Тако и традиција у елиотовском поимању, или егземпларном смислу, није само дефиниција коју школски цитирамо, већ је најбитнија, крунска градитељска црта његове властите поезије, па и поезије уопште.

С једне стране, „имагинативна дубина”, како је о Елиоту писао Сирил Конели, а с друге – „одређен интегритет”, који се намах препознаје – премда га није лако дешифровати у ширини подтекстуалног набоја и дубинских оснажења поетског текста – у ономе што су се читаве критичарске школе утркивале да распознају и идентификују као јасне алузије или наводе што у Елиота упућују на књижевне подстицаје и цитате. Колико је у праву Елиот када у чувеном есеју истиче да најличнији делови у делу неког песника могу бити управо они „у којима мртви песници потврђују своју бесмртност”, те да је „класик песник који изнова исписује целокупну поезију која му је претходила” – толико његово властито песничко наслеђе остаје сведочанство о стваралачкој, конгруентној афирмацији памћења и креације, и оставља више него уверљиву, моћну слику о спектру разноликих могућности стварања, пре неголи о песнику који је тек усамљен и издвојен персоналитет по себи.

У исто време то је снажно мотивисана песничка аксиологија, правац, парадоксално речено, вишестран, и вишеструк, а управљен ка једном циљу: вредносном креативном самопревазилажењу. Истом оном због којег је Вистан Хју Одн говорио да песник мора да се удвара не само својој Музи већ и Госпи Филологији, а Борхес не једном казивао да је читање готово важније од писања.

Напокон, речи које изговара Елиотов Тиресија, „старац усахлих женских груди”, а посебно оно што слепи старац Тиресија види – „тај љубичасти час” – пре смираја дана, или живота, испуњен јасним, чистим призорима распореда послова и сати, саме животности живота; тај час што „доводи морнара с мора, / Дактило-

графкињу кући, склања остатке доручка, пали / Пећ, износи конзерве с храном...” Тај дрхтави час, између Тиресијина два живота, што уткан је у слабост тела што се мења, и време које све мења, а тек уплетен у прошло и будуће, и јесте то што чини елиотовско Време – оно које једино тако, уплетено и сложено, истинито и снажно, може да надвлада време.

Јер шта би време, у непрекидној промени, која у исти мах значи и промену узуса и моделитета свекупне и стваралачке вербалности, и могло бити у будућем памћењу, без оне мале песничке филозофије отпора не-виђењу, не-памћењу и не-сагледавању, не-изрицању. Онога што енглески песник Шон О’Брајен стваралачки заступа и примењује као аудиологију – вољу и способност да чујемо и упамтимо – у листању велике библиотеке крајолика, поетског и мисленог сабратства са песницима прошлим и будућим, фрагментима и цитатима ухваћеним из говора људи у парку, у диму између фабричких димњака, у цилику раздвојених и сплетених шина, отварању и затварања врата метроа, у хују, од којег би их било немогуће сачувати да није тог посебног слуха. Или вида. Где све као да је одувек ту – „Испуњено тишином, која није ни почетак ни крај. / Тако је то једноставно. Просто ниси гледао. / И онда си погледао, и очи одвојити ниси могао.”

Тај фантастични елиотовски отклон од таштине, не само личне, стваралачке властитости већ и искључиве надмоћности прошлости, једнако као и фанатизама самодопадне садашњости, чудесни је амалгам – поетска формула што ономе што ту је, а што само ниси гледао, или чуо, даје моћ да буде, и да ти сам будеш и други, другде, овде и сада, али и у незаборављеном, вредном и свесдржајном. Занемарујући утопијско све, и надреализам немогућег. Једноставно, у остваривом и видљивом саздању вредности, и блиском присуству свега – могућем сада – које прошлост приводи будућности. А отворену судбину дела чини многозначном, преносивом, постојаном у времену. Значајном, значењски пуном, нераскидивом. Неразоривом.

Један од лајтмотива размишљања о поезији јесте смањивање броја читалаца, или бар читалаца читаних збирки поезије. Шта је разлог овом тренду и да ли он и на који начин повраћено делује на стварање поезије?

Већина нас би се, верујем, пред овим питањем сложила у истом: живимо другачију културну стварност. Познато је да о издавачкој продукцији не одлучују савети, па ни тимови стручњака, уређивачки одбори, већ уредник – власник. Оперативније је и, признајмо,

јефтиније. О квалитету дела које се припрема за штампу не брину редактори, лектори, уметнички уредници, коректори. Сложени посао пада на плећа једног или два члана уредничког тима.

Судбина издавачких кућа је пак у непосредној вези са тржишном економијом – са бројем продатих књига – где на већи број купаца не могу претендовати оне поетске.

Некада је појам естрадног песника била посебна појава, помало збуњујућа и дискутабилна. Поводом наступа појединих наших песника на позорници често се постављало питање да ли то тако треба, и је ли то збиља поезија, уз помало глуме, позоришних ефеката и посебних акцената у интерпретацији стихова, пред великим бројем посетилаца. Но ипак, та поезија је, знамо, имала своју посебну вредност, уживала поштовање и симпатије. Неки од најпроминентнијих песника тог вида презентовања стихова опстали су, и увећали чак своју славу, све до данас. Неки су, због недовољног талента за поетско стварање, ишчезли са јавне сцене. Но тај вид презентовања и наступа афирмисао је, генерално узев, и својеврсну појаву популаризације поезије и специфичну поезију. Сетимо се Јевтушенка...

Данас је појам па и сам помен естраде постао синоним злоупотребе речи и слике, у корист телевизијског „рејтинга”, гледаности или могућности продаје великог броја књига „популарних” аутора – свеједно што они излазе из оквира белетристике и постају заправо парадигма помешаних критеријума, која је етику и вредност, укус и меру, проневерила у корист телевизијске „гледаности” или „читаности књига”, проблематичног ауторског нивоа или литерарне писмености. Претварајући их, уз редовне пропагандне наступе, увелико, у пренос уживо, и огољено, сурово рушење основне културне и друштвене норме и вредносних критеријума, оне деценијама подизане културно-издавачке и, рекли бисмо, цивилизацијске градње.

Крунска величина у овом времену тако није вредност књижевног дела већ његова тиражност, брза могућност продаје и повратка уложених средстава издавачу. Па тако и „моћном”, „великом” аутору.

У исто време, значајни културни и издавачки подухвати и чињенице књижевног живота преведени су, у име исте логике, у домен чисте неважности. Књиге поезије постале су залеђе културне политике и праксе. Преселиле су се у домен приватних, ауторских издања или интернет презентација. И у оним случајевима када се појаве „на папиру”, оне никога не обавезују – ауторска права, загарантовани маркетиншки потези, пропаганда и пласман, а посебно ауторски хонорари, у пракси спадају у домен имагинарног,

непостојећег, фатантомског. Уз часне изузетке, који су још изузетнији јер су у нас исказани бројем један, или два. Па, можда и три.

Стварање поезије, укупно гледано, није ни подржано, ни добродошло. Но поезија ипак опстаје, и радује ретке. И обрадује се и сама, ретким признањима, подстицајима и уважавању. Чињеници да постоји.

И једва ухватљиво присуство поезије, у школским програмима, откупима књига, културним пројектима, очувању задужбина значајних песника, утолико је чудније што је једновремено одраз пада свести о важности њеног статусног утемељења и одсуство одговорности за њену судбину – али једнако и сасвим неочекивано – доказ о аутентичној и непорецивој важности и вредности овог вида књижевног делања.

Јер поезија је та која представља најстваренији и најснажнији легитимитет културних вредности. Путну исправу за књижевну будућност. Легат за оне који долазе, за будуће.

Једна од најјачих мейџора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се најписале ријечи моје! кад би се сјавиле у књиџу! Писаљком гвозденом и оловом на камену за вјечни сјомен кад би се урезале!” Да ли савремени песник још увек тежи да исписује речи урезане у камен, или се мири са судбином да је оно што записује ближе писању границом по њеску?

Лично ме је веома узбудило једно наоко сићушно откриће: јаванска шкољка, пронађена у Индонезији, на обали реке Соло, крајем 2014, за коју се верује да садржи најстарији људски запис, изрезбарен у њој пре готово 130 хиљада година. Не зна се шта говори њена порука, но тај примарни гест урезивања поруке раван је поезији. Сетимо се Одна, његовог обреда уобличења и, начелно, давања имена, израза, форме. Трага: „... обред / Могао да буде прикладно учињен, / И учињен у сећању / На оно што је савршено / А ипак видљива твар, / Земља, Небо, неколико драгих имена.”

Поменућу и надасве интригантну, моћну и храбру изложбу Музеја примењених уметности у Београду, почетком 2014, под називом „Освежавање меморије”. Подједнако је анимирала лепотом, бројношћу и тајанством својих порука.

Истина је, орнаменти средњовековног фреско-сликарства тешко да у широком распону прецизно репродукованих детаља могу уродити прецизним „одгонетањем смисла”. Но аутор изложбе, музејски саветник ове институције Душан Миловановић, понудио је разјасницу коју је тешко не схватити и заобићи: „Орнаменте на фрескама лаици сматрају ’шаром’, а то је у ствари читав један свет

који има фантастично значење...”, вели он. Антрополози сматрају да су орнаменти најстари израз људске свесности. Појављују се у самом освиту цивилизације, и простиру кроз све континенте и сва времена до данас. То је сублимисана мисао, истиче овај аутор, велика порука која долази из даљине, коју не умемо да рашчитамо, али се „добро осећамо поред ње”.

Из мог скромног угла гледања – ништа друго до поезија.

Уистину, нема крхкијег, флуиднијег записа од поезије. Понекад стих или два. Чист фрагмент, коме је понекад тешко замислити контекст, узрок, намеру и сврху. Понекад спев. Кантос. Лирска песма. Поема. Две или три речи. А опет, као у Повељи Стефана Уроша II Милутина Немањића (1282–1321), којом 1321. године оснива и дарива манастир Грачаницу.

Отмено и владарски племенито, и присно – као земно и небеско имање, у словном низу или једном визуелизовном потезу четкицом – а изрезбарено у камену: краљевство из темеља подигнуто и обновљено. Али понајпре, чиста примордијална владавина речи. Хрисовуља где све је осликано, побројано: „летишта и зимишта”, ваистину оно „дато од прародитеља и родитеља”, горе и међе, што ничу из сваке речи, бање „у сухо грло уписане” и риболови, и пчелишта, и светлине што зраче из цркве, и свих светилишта, из гласова што избијају из гвожђа и камена. А нису ни гвожђе ни камен. Већ даровно слово поезије. За сва времена.

Тако видим поезију. Сублимисану мисао. Неизбрисиву поруку. Моћ готово невидљивог што одаје све чујно и видљиво. Мелодије што вије се кроз простор и време.

Наићи ће, на свом путу и сонорном простирању, и на голу стену, и хрид, али ће стићи, можда и озлеђена, ретко кад потпуна, некеме негда, у времену. Да каже своју реч, и добије продужетак у новој-старој поставци своје тестаментарне неоспоривости.

Једва растумачива, али неопозиво своја. Сведочанство о томе ко смо и шта смо били у времену. Шта јесмо. И шта је напакон, и какво је било, то време.

И како је добро бити у њеној близини. Имати уза се, у себи, та стара-нова слова, то знање, ту моћ. Речи, облика, Душе.

ТАЊА КРАГУЈЕВИЋ

БЕЗИМЕНИ

*Уцр̀аво сам њобеђен,
несц̀ајем с њоџибијом свакоџ живоџ сц̀ворења.
Мада знам да је ц̀о моја власц̀ишц̀а, ничија виц̀е судбина.*

Чеслав Милош

*И ц̀ако дођосмо до љубичица.
Оне које нисмо јоц̀ ѡродали.
Уз мало брац̀ина. И маслинова
уља и соли. Појец̀ићемо.
Уз кайљицу вина.*
Поравнавц̀и ѡац̀ирни
сц̀олњак. До задње
боре кривице и сц̀ида.*

*О Госц̀оде сц̀иц̀них
цветц̀ова. И ц̀рава.*

*Тако дођосмо до камена.
До ризница древних
библиоц̀ека. Пресуц̀ених
речи и звезда.
До биоџрафије џрадова.
Шц̀о ѡадају у време.
Придржане љуц̀ким
фасадама неџдац̀њосц̀и.*

*Са џолубовима у ц̀раску.
Шц̀о враћају се. На сц̀аро*

мес̄ио. По с̄ӣарој мери
љубави. По мрву.
Из њољуйца њарова.
По њољубаџ. Танкоџ.
Зрачноџ дрх̄ӣања.
С̄ӣаричине руке.

Сведена је њрича. Време.
Ево ме: Сав живој̄.
Име̄шак. С̄ӣих или два.
Оно је ш̄ӣо сачувах.
Као раноџ јӯшарњеџ њаука.
Пужа. На њрвој с̄ӣази.
Између ружа невинос̄ӣи.

Јер најлеј̄ӣца од свих је
Ружа. И нема своје заш̄ӣо.
Цве̄ӣа заш̄ӣо ш̄ӣо цве̄ӣа.**

Боже с̄ӣасӣељу свих.
И свеџа. Подржи ме
у сновању. Јер ш̄амо.
Покрај снова.
Они су ш̄ӣо ћуше.

А време њролази.
И ш̄ӣо је смисао времена.
Док ја још њражим.
Нејроћердан облак.

Дај ми да џајим џласове
унуш̄ираш̄ӣњих њаркова.
Гласове ружа.

Наџовори анђела
да њође и ш̄ӣом с̄ӣазом.
До џробља безимених.***
Ш̄ӣо ш̄ако добро. У ш̄ӣш̄ини.
Разумеју џовор цве̄ӣова
и биља. Ш̄ӣо након еклийси.
С̄ӣабљичас̄ӣим бљеском
И за њих. Онемеле.
У њос̄ӣојаном рас̄ӣројс̄ӣву

нес̄тајања. Шайуће.
Ниже бројанице. Пева.

И иако дођосмо до
цвейтања самоџ.
Што чистии је смисао
Руже. Са ове и оне
сунчеве сйране.
Исход и изнад жрудница.
Ливада. Неба и земље.

О Госюде безимених.
Сйасийељу речи.
Невена невиносии.

Хшела бих да сам оджајивач
нейокожене дейелине.
Разносач месечева млека.
Од врайта до врайта
необасјаних ноћи.
У йосйојаном недосйайку.
Времена. И смисла.

Окрени ме. У орбийии
дома бездомносии.
Доусии да засадим
још име или два.
Сред свега изгубљеноџ.
И свакоџ жубийка.

Јер име је име. Улаз
у нейознай тунел.
Којим се иде
мирисима свеиа.****

Доусии да верујем.
До краја. У оно
чему служим.

Да осйало је.
Још једно.
Прво и йоследње.*****
Нейобеђено.

*Језик облика. Памћење
језика. Крајка лирска
фантазија. Говор дна.*

*Бића. Речи. Сивари.
Сивари. Бића. Речи.*

У ПОДНОЖЈУ ПЕСМЕ

* *Појешћемо. / Уз каиљицу вина.* Међу јестиво цветно биље спадају: бегонија (гомољаста), гарденија, геранија, дуван, јасмин, јоргован, липа, каранфил, камилица, копар, маслчак, мента, невен, орлов нокат, пасуљ (пуноцветни), различак, црвена делина, цвет јабуке, поморанџе, цветови агрума. У нашој је традицији справљање слатког од мајских ружа. Поховани цвет бундеве (тикве) омиљен је специјалитет у многим светским кухињама, а посебан деликатес је на сличан начин спремљен цвет љубичице.

** *И нема своје зашћо (...)* – Ангелус Силезијус, XVII в. Наводи га, у преводу са немачког, Х. Л. Борхес: *Ружа нема своје зашћо; / цвећа зашћо шћо цвећа.*

*** *Гробље безимених.* На гробљу Збег, у Борчи, почива више од шест стотина покојника које није имао ко да сахрани. Обележени су као Н. Н. лица. Са бројем, или именом, ознаком: дечак, десет година, девојчица седам. Нико од ближњих (сем општине на којој су живели) није сносио трошкове сахране, нити присуствовао испраћају на последњи починак. На њиховим хумакама нема споменика. Само крстаче. И понегде, неки цвет.

**** *Улаз / у нејознај шунел – О име, шћо ше йод бршљаном ошкрех / као неки улаз у нејознај шунел / којим се иде мирисима свећа!* – Пабло Неруда, Љубавни сонети, I, *Сунце у реју вејра*, избор и превод Радоје Татић, Просвета–Рад, Београд 2016, 9.

***** *Једно. Прво и йоследње.* „... остало је усред свих губитака оно једно: језик”. Паул Целан. Говор приликом добијања Књижевне награде града Бремена, 1958.